

RAHANDUSMINISTEERIUM

2017. AASTA KEVADINE MAJANDUSPROGNOOS

KOKKUVÕTE

Tallinn
12. aprill 2017

Euroopa majanduse kindlustunde indikaatorid on viimase poolaasta jooksul kitsast koridorist välja murdnud, kus nad viimase kolme-nelja aasta jooksul püsisid, väljendades selgemalt optimismi suurenemist. Samas ei ole see optimism jõudnud veel meie kaubanduspartnerite impordi kasvuootustesse, mis agregeeritult näitavad eelmise prognoosiga võrreldes veidi tagasihoidlikumat Eesti ekspordinõudluse kasvu. Seetõttu oleme käesoleva aasta majanduskasvu prognoosi veidi alandanud, kuid tõstnud 2018. aasta ootusi. Eesti ekspordi kasv üllatas eelmisel aastal positiivselt, mis annab alust arvata, et kiire palgakasv ei ole konkurentsivõimet oluliselt halvendanud. Sisenõudluse kasv jäi 2016. aastal suvel prognoositust aeglasemaks, kuna ei toimunud kauaoodatud ettevõtete investeerimisaktiivsuse tõusu. Samas annavad EL rahade intensiivne kasutuselevõtmine, kohalike omavalitsuste valimised ning paranev majanduskonjunktuur lootust, et investeeringud käesoleval aastal siiski kasvama hakkavad. Eratarbimise kasvutempo on püsinud suhteliselt kiirena ning niigi ajalooliselt kõrge kodumajapidamiste säästumäär jätkas tõusutrendil. Majapidamiste säästumäära võib langetada toormehindade kasvu najal kiirenenud inflatsioon, mis kärbib realsissetulekute kasvu oluliselt. Üldine ebakindlus püsib kõrge, kuid riskide jaotus on praegu tasakaalustatum, kui suvise prognoosi koostamise ajal. Käesoleva prognoosi eeldused on fikseeritud 2017. aasta märtsi alguse seisuga.

***

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab prognoosi põhistsenaariumi kohaselt 2017. aastal 2,4% ja 2018. aastal 3,1%. Peamiseks majanduskasvu vedajaks jääb 2017. aastal sisenõudlus, mis tugineb peamiselt investeeringute kasvu taastumisel. Import kasvab sel aastal ekspordist kiiremini ja netoekspordi panus jääb negatiivseks. Tuleval aastal ootame ekspordi kasvu kiirenemist kooskõlaselt ekspordipartnerite majanduskasvuga. Lisaks ekspordile toetab majanduskasvu sisenõudlus, mille kasvutempo väheneb. Aastatel 2019–2021 peaks Eesti majandus kasvama keskmiselt 2,7% aastas. Kasv tugineb neil aastail ekspordile, kuid sisenõudluse panus püsib tänu eratarbimise ja investeeringute kasvule stabiilne.

Prognoosi kohaselt aeglustub **eratarbimise reaalkasv** 2017. aastal oluliselt, kuna viimased kolm aastat langenud tarbijahinnad pöördusid 2016. aasta lõpul tõusule. Palgatulu kiire kasv siiski jätkub, kuid umbes poole 2017. aasta palgatulu kasvust võtab ära 3,3%-ni ulatuv hinnatõus. Seetõttu langeb eratarbimise reaalkasv eelmise aasta 4%lt 2,2%-le 2017. aastal. 2018. aastal tõuseb aga jõuliselt tulumaksuvaba miinimum, mis tõstab madalama palgaga töötajate netopalka kuni 10% – tulumaksureformi ja hinnatõusu aeglustumise koondmõjul kiireneb eratarbimise reaalkasv taas 4%-ni. Edaspidi tarbimise kasvutempo langeb SKP kasvust veidi madalamale, kuna elanike netosissetulekuid jõuliselt suurendavaid reforme, mis viimastel aastatel on tarbimist mõjutanud, ei ole ette planeeritud ja kiirem kasv võib tulla eelkõige säästumäära vähenemise kaudu.

Investeeringute neli aastat kestnud langus saab 2017. aastal ilmselt läbi ja seda toetavad kõik sektorid. Kodumajapidamiste eluasemeinvesteeringute kuus aastat kestnud suurenemine jätkub, mida kinnitab eluasemelaenu jäägi kasvutempo stabiilne tõus. Valitsussektori investeeringud peaksid nelja aastase languse järel kasvule pöörduma ELi rahade suurema kasutamise kaudu, mida toetavad kohalike omavalitsuste valimistega seotud täiendavad investeeringud. Ettevõtlussektori sääst (kasumite ja investeeringute vahe) on kuni 2016. aasta lõpuni olnud suur, mis viitab tootmisvõimsuste piisavusele ja ebakindluse jätkumisele majanduskasvu kiirenemise suhtes. Majandusaktiivsuse mõningane kiirenemine eelmise aasta lõpus ja paljude kindlustunde indikaatorite oluline paranemine viimase poole aasta jooksul nii Eestis kui ka kogu ELis annavad siiski lootust, et konjunktuur ettevõtluses hakkab

muutuma. Konkreetse tõuke investeeringute kasvuks annavad mitmed suured laevaostud 2017. aasta esimeses pooles. Arvestades nõrka võrdlusbaasi ja mitmeid ühekordseid tegureid, võib investeeringute (kapitali kogumahutuse) kasv 2017. aastal ulatuda 9%ni. 2018. aastal jäävad investeeringud tugeva võrdlusbaasi tõttu eelneva aasta tasemele, kuid edaspidi võib kasv ulatuda 4%ni kui majanduskonjunktuur paraneb ja ELi ning Eesti majanduste taastumine kriisist jätkub.

2017. aastal nõudlus meie olulistel välisurgudel tugevneb, soosides **kaupade ja teenuste ekspordi** hooga kasvu jätkumist (3,7%). Kaubaekspordi kasv on laiapõhjaline, vaid elektroonika osas on väljavaated nõrkade välisellimuste tõttu tagasihoidlikumad. Teenuste eksport püsib tugevana eelkõige välisuristide kasvavate külastuste ning mitmesuguste äri- ja IT teenuste ekspordi suurenemise tõttu. Positiivne mõju teenustele tuleb ka Eesti ELi eesistumisest teisel poolaastal. 2018. aastal jätkub maailmamajanduse tugevnemine, mis toetab ka meie kaubanduspartnerite käekäiku. Eksport kasvab välisnõudlusest veidi kiiremini, ulatudes 2018. aastal 3,9%ni ning 2018. aastal 4,0%ni. Import suureneb sel aastal 5,4%, mis ületab ekspordi kasvu eelkõige laevatehingu ning valitsussektori investeeringute taastumise tulemusena. Keskpikas plaanis saab impordi kasv olema ekspordist veidi kiirem investeerimisaktiivsuse tugevnemise mõjul.

Pärast 2016. aastal saavutatud kõrgtaset (2,7% SKPst) väheneb **jooksevkonto** ülejääk sel aastal 1,3%ni SKPst. Suurenev kapitalikaupade import koos ühekordse transpordivahendi ostutehinguga ning välisettevõtete kasumite suurenemine vähendavad tänavust jooksevkonto ülejääki.

2017. aastal kiireneb **tarbijahindade** (THI) tõus 3,3%ni, mis on erinevate tegurite koosmõjul viimase viie aasta kiireim hinnatõus. Suures osas on selle taga toidu ja nafta kallinemine välisurgudel, aga ka sisemaiste tegurite ja maksumeetmete panus suureneb. Energiahinnad tõusevad sel aastal 7%, mida veab mootorikütuse kallinemine ning väiksemas ulatuses ka veebruaris toimunud kütuseaktsiisi tõstmine. Toidu kallinemine välisurgudel on hakanud suuremal määral ka siinsetesse hindadesse üle kanduma ning saab olema laiapõhjaline. Kaudsed maksud kergitavad inflatsiooni sel aastal 0,9%, millest valdava osa moodustavad alkoholi, tubaka ja kütuste aktsiisimäärade tõusud. Lisaks aasta alguses jõustunud uutele maksumääradele lisandub juulis lahja alkoholi jõulisem aktsiisimäärade tõstmine. Teenuste hinnatõus kiireneb ajutiste tegurite taandumise ja tõusvate kütusehindade lisanduva mõju tõttu. 2018. aastal pidurdub inflatsioon 2,7%ni välisegurite panuse vähenemise tulemusena. Energiahindade tõus pidurdub, kuna naftahinnad stabiliseeruvad eelduste kohaselt. Teenuste hinnatõus peaks veidi kiirenema ning lisaks tipneb tuleval aastal maksumeetmete mõju, kui selle panus moodustab ca 1% THI-st. 2019. aastal alaneb inflatsioon 2,5%ni ning prognoosiperioodi lõpus 2,0%ni maksumeetmete mõju taandumise tõttu.

Tööturu olukorra pingestumine jätkub ning palgasurved püsivad vaatamata madalale majandusaktiivsusele. **Hõive** kasvas 2016. aasta kokkuvõttes 0,6% ning tööturul osalemise aktiivsuse tõusu tõttu suurenes tööpuudus 6,8%ni. Hõive kasv oli kiirem sisetarbimisele tuginevates tegevusalades. Kooskõllaliselt üldiste majandusarengutega ootame käesoleval aastal mõõduka 0,5% hõive kasvu jätkumist. Järgmisel aastal hõive kasv aeglustub 0,2%ni ning peatub alates 2019. aastast tööjõu pakkumise piirangute tõttu. Tööealise rahvastiku (vanus 15-74) arengutes on viimaste andmete järgi toimunud trendimuutused, mis tõstavad tööjõu pakkumist varasemate ootustega võrreldes. Rändesaldo on alates 2015. aastast positiivne. Tööturul osalemisele on positiivselt mõjunud ka naiste pensioniea tõus 63 eluaastani 2016. aastaks ning üldise vanaduspensioniea järkjärguline tõus 65 eluaastani aastaks 2026 jätkab seda trendi. Lisaks suurendab tööturul osalemist eelmise aasta keskel käivitunud

töövõimereform, kuid esmajärjekorras eeldame selle tõttu statistilist tööpuuduse suurenemist alates 2017. aastast. Kuigi aktiveerimismeetmed aitavad senistel töövõimetus pensionäridel tööturul paremini toime tulla, ei ole tõenäoliselt nende oskused vastavuses ettevõtete ootustega.

Keskmise palga kasvutempo on püsinud kiire vaatamata madalale majanduskasvule. Palgauuringu kohaselt kiirenes keskmise palga kasv 2016. aastal 7,6%ni 2015. aasta 6%lt. Osaliselt oli palgakasvu kiirenemise taga oluliselt suurenenud preemiate maksmine, kuid kasv kiirenes ka preemiaid arvestamata 7,2%ni. Samas maksulaekumiste statistika näitas eelmisel aastal palgakasvu püsivust 6% juures. Palgakasv oli valdavalt kiirem keskmisest madalama palgaga harudes, kus tööjõupuudus on teravam ning palgasurved alampalga ca 10% tõusu tõttu suuremad. Üldine ärikliima paranemine ning hoogustuv riigi investeerimisaktiivsus lubab käesolevaks aastaks oodata mõõdukalt kiire 5,9% palgakasvu jätkumist. 2018. aastaks ootame palgakasvu aeglustumist 5%ni, kuna ettevõtete palgasurvet vähendavad tulumaksu muudatused. Tööturu pingete jätkumise tõttu ei ole põhjust oodata palgakulude osakaalu vähenemist suhtena SKPsse. Reaalse ehk inflatsiooniga korrigeeritud palga kasv aeglustub käesoleval aastal 2,5%ni inflatsiooni taastumise tõttu ning püsib allpool 3% kogu prognoosiperioodi vältel.

2017. aasta **valitsussektori¹ eelarvepuudujääk** ulatub prognoosi kohaselt 0,4%ni SKPst, mis võrreldes riigieelarves oodatuga on 0,2% SKPst võrra väiksem. Peamiseks puudujäägi tekitajaks on muu keskvalitsus, sh suuremahuliste investeeringute tõttu Riigi Kinnisvara AS. Samuti on defitsiidis kohalikud omavalitsused, kus on oodata investeerimismahtude kiiret tõusu. Paari viimase aasta eelarveülejäak on võimaldanud neil koguda reserve, mille kasutamisele aitavad kaasa selle aasta sügisel toimuvad kohalikud valimised. Riigieelarve on sel aastal tasakaalu lähedal. Sotsiaalkindlustusfondide koondpositsioon on stabiilselt 0,1%ses ülejärgis. 2018. aastal on prognoosi kohaselt oodata valitsussektori eelarvepuudujääki 1,7% SKPst. Puudujäägi kasv tuleb ainuüksi riigieelarvest, kuna prognoos ei sisalda seni vastu võtmata tulumeetmeid. Lisades prognoosile juurde ka meetmed, kujuneb valitsussektori eelarvepuudujäägiks 0,7% SKPst. Puudujäägi suurenemine 0,2% SKPst võrra käesoleva aastaga võrreldes tuleneb mh investeerimismahtude kasvust seoses välisvahendite kasutuselevõtu hoogustumisega. Ülejäänud valitsussektori tasandite eelarvepositsioon järgmisel aastal paraneb. Vastu võtmata meetmetega arvestades jõuab valitsussektor nominaalse ülejärgini 2020. aastal.

2017. aasta **maksukoormuseks** kujuneb 34,9% SKPst, mis on 0,2% võrra kõrgem kui aasta varem. Võrreldes 2016. aastaga kasvavad kõik maksuliigid veidi kiiremini kui SKP. Ekspordikeskse majandusstruktuuri puhul ei avaldu nominaalse majanduskasvu muutus üheselt maksulaekumistes. Aastatel 2018–2021 vähendatakse maksumuudatustega tööjõumakse ja suurendatakse tarbimismakse, kapitalimaksud kasvavad kõige aeglasemas tempos. Kokkuvõttes on maksukoormus sel perioodil keskmiselt 35,0% SKPst, tõustes 2021. aastaks 35,1%le SKPst. Koos koalitsioonileppes sisalduvate ja veel jõustamata meetmetega, ulatub maksukoormus prognoosiperioodi lõpuks 35,7%ni SKPst.

Valitsussektori **võlakoormus** langes 2016. aasta lõpuks 9,5%ni SKPst, ilma Euroopa Finantsstabiilsusfondi (edaspidi EFSF) mõjuta 7,3%ni SKPst. Käesoleval aastal väheneb võlakoormus veelgi, kuid kahel järgneval aastal on oodata rahavoo puudujäägist tulenevalt võla suurenemist 11,6%ni SKPst 2019. aasta lõpuks. Seejärel hakkab võlakoormus paranenud eelarvepositsiooni toel vähenema, jõudes prognoosiperioodi lõpuks 2021. aastal

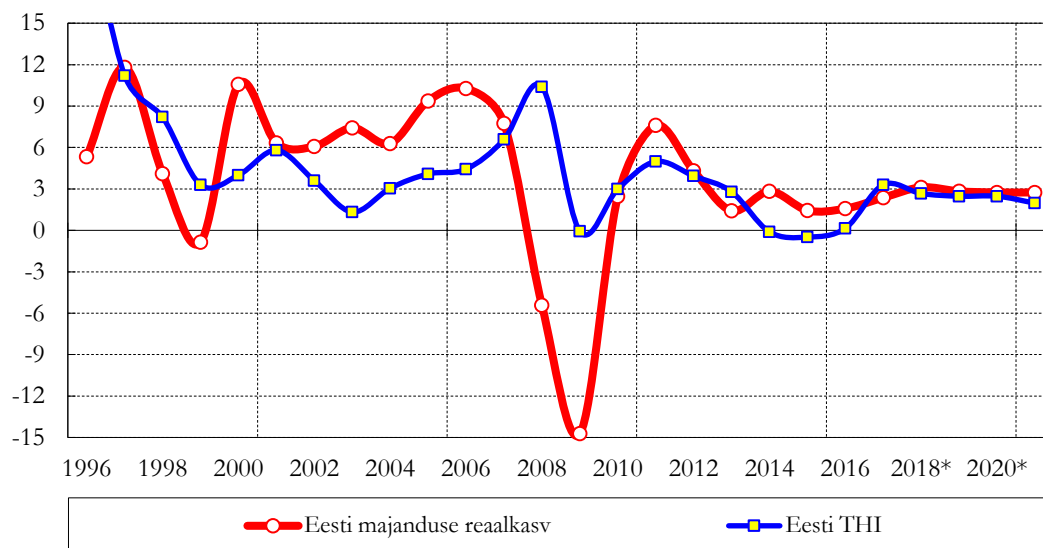
¹ Valitsussektorisse kuuluvad: keskvalitsus (kajastatakse riigieelarves); avalik-õiguslikud institutsioonid; riigi sihtasutused (nt haiglad); riigi äriühingud (nagu RKAS); kohalikud omavalitsused; haigekassa; töötukassa.

11%ni SKPst. Arvestades veel jõustamata meetmeid, väheneb võlakoormus prognoosiperioodi lõpuks 8,5%le SKPst.

Joonis 1

Eesti majanduskasv ning tarbijahinnaindeksi muutus

(protsenti)

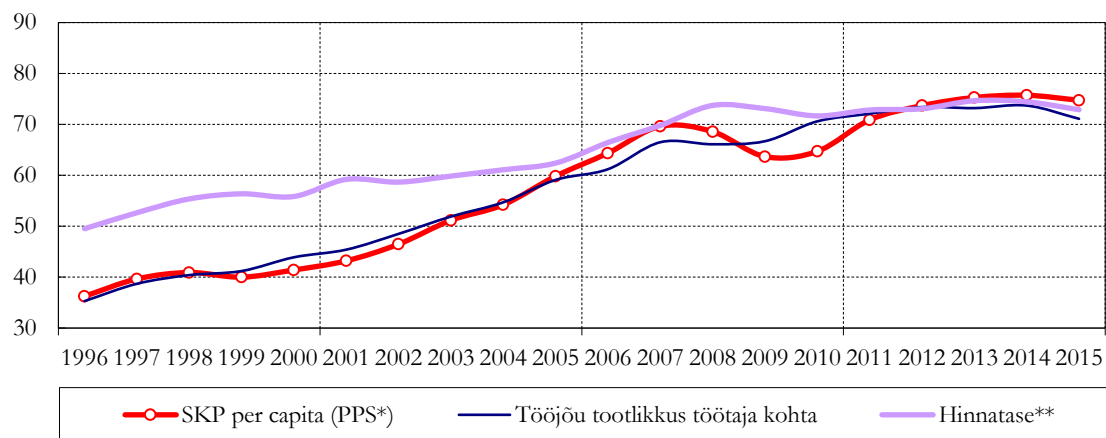

Allikas: Statistikaamet.

Joonis 2

Reaalne konvergens ELiga

(% võrreldes EL28ga)

* PPS – ostujõu pariteedi alusel arvatud SKP.

** Majapidamiste lõpptarbimiskulutuste hinnatase.

Allikas: Eurostat.

Tabel 1**Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2017–2021**

(protsenti)

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
1. SKP reaalkasv	1,6	2,4	3,1	2,8	2,7	2,7
1a. SKP püsivhindades (mld eurot)	17,7	18,2	18,7	19,3	19,8	20,3
2. SKP nominaalkasv	3,3	5,6	6,3	5,7	5,6	5,5
2a. SKP jooksevhindades (mld eurot)	20,9	22,1	23,5	24,8	26,2	27,6
2b. RKP jooksevhindades (mld eurot)	20,5	21,7	23,0	24,3	25,6	27,0
Kasvuallikad						
3. Eratarbimiskulutused (sh MTÜd)	4,0	2,2	4,0	2,5	2,2	2,4
4. Valitsussektori lõpptarbimiskulutused	1,0	2,2	0,7	1,1	1,2	1,2
5. Kapitali kogumahutus põhivarasse	-2,8	9,3	0,0	4,8	4,7	4,7
6. Varude muutus (% SKPst)	1,8	1,4	1,3	1,2	1,3	1,2
7. Kaupade ja teenuste eksport	3,6	3,7	3,9	4,0	4,0	3,9
8. Kaupade ja teenuste import	4,9	5,4	3,0	4,2	4,2	4,0
Panus SKP kasvu ¹⁾						
9. Sisemajanduse nõudlus (ilma varudeta)	1,7	3,7	2,3	2,7	2,6	2,7
10. Varude muutus	0,8	-0,2	0,0	0,0	0,1	0,0
11. Kaupade ja teenuste bilanss	-0,8	-1,2	0,8	0,0	0,0	0,0
Lisandväärtuse kasv						
12. Primaarsektor	-8,6	1,8	2,6	2,0	1,8	1,8
13. Tööstus	-0,9	2,8	4,1	3,8	3,6	3,6
14. Ehitus	-0,1	3,0	4,0	3,7	3,6	3,6
15. Muud teenused	2,4	2,2	2,7	2,5	2,5	2,5

1) Panus SKP kasvu näitab, kui suure osa majanduskasvust konkreetne valdkond moodustab. Arvutatakse, korrutades valdkonna kasv tema osakaaluga SKPs. Valdkondade panuste summa annab kokku majanduskasvu (väikese erinevuse põhjuseks on statistiline viga – osa SKPst, mida ei ole olnud võimalik valdkondade vabel ära jagada).

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 2**Hindade prognoos 2017–2021**

(protsenti)

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
1. SKP deflaator	1,7	3,2	3,0	2,8	2,8	2,7
2. Eratarbimise deflaator	0,8	3,5	3,0	2,6	2,6	2,3
3. Harmoniseeritud tarbijahinnaindeks	0,8	3,4	2,9	2,6	2,6	2,1
3a. Tarbijahinnaindeks	0,1	3,3	2,7	2,5	2,5	2,0
4. Valitsussektori tarbimiskulutuste deflaator	4,0	4,5	4,5	4,2	4,1	4,0
5. Investeeringute deflaator	-1,1	1,9	2,7	2,5	2,5	2,6
6. Ekspordi deflaator	0,1	2,1	1,9	2,0	2,0	2,0
7. Impordi deflaator	-0,9	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 3**Tööturu prognoos 2017–2021 (15–74-aastased)***(protsenti)*

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
1. Tööhõive (tuh inimest)	644,6	647,5	649,0	649,5	649,4	650,2
1a. Tööhõive kasv	0,6	0,5	0,2	0,1	0,0	0,1
1b. Tööhõive kasv tööhõivereformita		0,3	0,0	-0,2	-0,5	-0,5
2. Tööpuuduse määr	6,8	7,8	8,9	9,5	9,6	9,6
2.a Tööpuuduse määr töövõimereformita		6,8	6,7	6,5	6,3	6,2
3. Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	1,0	1,9	2,9	2,7	2,8	2,6
4. Keskmise palga reaalkasv	7,2	2,5	2,3	2,9	2,7	3,0
4a. Keskmise palk (eurot)	1 144	1 211	1 272	1 340	1 411	1 482
4b. Keskmise palga nominaalkasv	7,4	5,9	5,0	5,4	5,3	5,1

*Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.***Tabel 4****Maksebilansi prognoos 2017–2021***(% SKPst)*

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
1. Võlgnevus välismaailma suhtes	3,5	3,1	4,2	3,8	3,4	2,9
1a. Jooksevkonto	2,7	1,3	1,9	1,6	1,4	1,2
2. Kaupade ja teenuste bilanss	4,2	2,9	3,5	3,4	3,3	3,2
3. Esmase ja teisese tulu bilanss	-1,5	-1,6	-1,6	-1,7	-1,9	-2,0
4. Kapitalikonto	0,9	1,8	2,3	2,1	2,0	1,7
5. Vead ja täpsustused	-0,9					

*Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Pank, Eesti Statistikaamet.***Tabel 5****Valitsussektori eelarvepositsioon 2016–2021***(% SKPst)*

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
Eelarvepositsioon						
1. Valitsussektor kokku	0,3	-0,4	-1,7	-1,1	-0,5	-0,4
1. Valitsussektor kokku**		-0,5	-0,7	-0,3	0,2	0,2
2. Keskkvalitus	0,1	-0,3	-1,7	-1,1	-0,5	-0,2
3. Muu valitsussektor	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,2
sh sotsiaalkindlustusfondid	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
kohalikud omavalitsused	0,2	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3

** prognoos**** koos vastu võtmata meetmetega*